ڕەهاکردنی بیر

ئەمجەد شاکەلی

11ی سێپتەمبەری 2001، گۆڕانێکی بنەڕەتیی لە مێژووی مرۆڤایەتی و سیاسەتی جیهانی و تەنانەت جیهانبینیی خەڵکی ئاسایی خۆراوایشدا هێنایە گۆڕێ. هەر لەوێ ڕۆژێ ڕا، ئیدی جیهان لەمسەرییەوە بۆ ئەوسەری و تەواوی گۆی زەوی بوو بە مەیدانێکی تەختایی بێ قۆرت و بێ کۆسپ و بێ گت، بۆ ئەمەریکا و هاوپەیمان و هاوبیرانی و بوو بە نیشانی تیری پێشتر ئامادەکراو و هاوێژراوی ئەوان. ئەگەر جاران ڤییێتنام و تەواوی ئەمەریکای لاتین و ئەفریقا و وڵاتانی سەر بە بەرەی سۆسیالیستی"ناسۆسیالیستی"...مەبەست بووبن، لە دوای 11ی سێپتەمبەرەوە، هەموو جیهان و بە تایبەتیش جیهانی ناڕۆژاوا و نامەسیحی و ئیسلامی مەبەستن. لە ئەفغانستانەوە دەستیپێکرد و گەیشتە عیراق و فلستین و لوبنان و بەرەو سووریا و ئێران و...ملدەنێت و پێیش دەچێت هەر لەو نێوانەدا نەوەستێت و هەموو جیهان بتەنێتەوە. موجاهیدین و جەنگاوەرانی دوێنێی دژەکۆمۆنیزم لە ئەفغانستان، کە دەرچووی شاگردی فێرگە سیخوڕییەکانی ئەمەریکا بوون و ئەمەریکا بۆ خۆی بارهێنەر و پەروەردەکاریان بوو و دوای ئەوەی کاری پێیان نەما، لە دوای 11ی سێپتەمبەرەوە و لە ماوەیەکی کورتدا، بوون بە شەیتانێکی نەفرەتلێکراو و خوێنتاڵ و دژەڕۆژاوا و مۆری تەرۆریست و تەرۆریزمیان بە تەوێڵەوە نرا. تەرۆریزم و تەرۆریست، بوون بە بنێشتەخۆشەی بن ددانی هەموو ئەوانەی خۆیان لە خانەی ئەمەریکادا دەبیننەوە. ئەمەریکا بە داهێنان و هێنانەگۆڕێی ئەو تێزی تەرۆرە، ئەوەی لە بیرگەی بەشێکی زۆری خەڵکدا سڕییەوە، کە بۆ خۆی وەک دەوڵەت، تەرۆریستە و کە ئەو کارە نامرۆڤیانە و ئەو جەنگ و کۆمەڵکوژییانەی ئەو ئەنجامی داون و ئافراندوونی، ئەوانە بۆ خۆیان، تەرۆرن. تەواوی ئەو خەڵکانەی لە لایەن ئەمریکاوە نێوی تەرۆریستیان لێ نراون و دەنرێن و تەواوی ئەو کارانەیشی لە لایەن ئەمەریکاوە نێوی تەرۆر و تەرۆریزمیان لێ نراون و دەنرێن، هەر لە 11ی سێپتەمبەرەوە تا ئەوانەی ئەفغانستان و ئەوانەی عیراقی دوای سەددام حوسەین، هەر هەموویان جێی گومانن و مرۆڤ دەخەنە سەر هێڵ و بیرکردنەوەیەکی تا ڕادەیەک توند و چەسپاو

گومانهەڵنەگر، کە تەواوی سەرەداوەکان بگێڕێتەوە بۆ ئەمەریکا خۆی و بۆ زایۆنیزمی جیهانی و ئەوان بە چێکار و ئافرێنەر و جووڵێنەری ئەو بەڵا و کارەسات وماڵوێرانییانە بزانێت و هەموو ئەوانەیشی، کە بە نێوی"ئەبوو فلان و ئەبوو کێ و کەتائیبی چی و دەستەی فلان و ئەنجونەی نازانم چی و گرۆی شەهید کێ و لەشکری ڕزگاری کوێ...." و دەیان نێوی سەیروسەمەرەی دیکەوە، وەک ئەنجامدەرانی ئەو کارانە پێشان دەدرێن، تەنێ وەک خەڵکانێکی کڕدراو و کۆککراو و گێژکراو و ئەکتەر بێتە بەرچاو، کە ئەو نۆرانەیان پێ بەخشرابێت. بە وەها کارێک دزێواندنی هەموو نائەمەریکاییەک و ناڕۆژاواییەک و نازایۆنیستییەک، ئەنجام دەدرێت و ڕێگەی ڕامالین و لەنێوبردنی هەموو جۆرە دژەبۆچوون و جیاوازییەک خۆش دەکرێت و جیهان، تەواوی جیهان، وەک تۆپێکی گچکە، دەخرێتە نێو لەپێ ئەمەریکا و ڕۆژاوا و زایۆنیستانەوە و ئیدی جیهانێک دێتە گۆڕێ ئەمەریکایێندراو و یەکڕەنگ و تاکفەرهەنگ.

ئەگەر مرۆڤ باوەڕی بە ئازادی هەبێت و جیهان و مرۆڤایەتیی بە جیاوازییەکانیانەوە، بە تایبەت جیاوازییە فەرهەنگی و کۆمەڵایەتی و هزرییەکان، پێ جوان و خۆش و باش بێت، ئەوا هەرگیز بیری بۆ لە قالبدان و چوارچێوەدارکردن و سنووردارکردنی ئەو جیاوازییانە ناچێت و هەوڵی تواندنەوەیان نادات. هەر فەرهەنگێک، بازێڕێک، وڵاتێک، گەلێک، جڤاکێک، مرۆڤێک بەوەوە جوانە، کە لەگەڵ ئەوی دیکەدا جیاوازە و تایبەتمەندیەتی خۆی هەیە. ئەگەر ئیندیانێک و چینییەک و ئەفریقاییەک و سوێدییەک و کوردێک و هیندییەک وەک یەکیان لێ هات و چ جیاوازییەک لە نێوانیاندا نەما و وەک یەک بیریان کردەوە و یەک جۆرە نەریت و یەک فەرهەنگ و یەک سیاسەت بوون بە سەرخانی ژیانیان، ئەگەر هەموو یارسان و هیندۆس و بوودیست و ئیزدی و کۆنفۆشیۆسی و موسوڵمانێک بوون بە عیسایی، ئەگەر هەموو کۆمۆنیست و ئەنارکیست و چەپ و دژەئیمپریالیست و دژەسەرمایەدارێک بوون بە سەرمایەدار و نۆلیبراڵ، ئیدی چ تامێک و چ جوانییەک لەو جڤاک و وڵات و گەلانەدا وەدی دەکرێت و چ خۆشییەک دەمێنێتەوە!. کارێک، کە ئەمەریکا ئەنجامی دەدات و سیاسەتێک، کە ئەمەریکا پێڕۆی دەکات و زایۆنیزمی جیهانیی لە پشتەوەیە و ڕۆژاوا و ئەوروپا دەستخۆشیی لێ دەکەن و سیاسەتکار و دەسەڵاتدارە کڕدراو و گەلحۆ و گەمژە و بە کورسییەلکاوەکانی ڕۆژهەڵات و وڵاتانی ئیسلامی و عەرەب و ئەوانەی قەلئاسای کوردستانی لەمەڕ خۆیشمان، کە هەر سەری بۆ دەلەقێنن و بۆی بە لاملدا دەدەن و تووتیئاسا دەیڵێنەوە، کار و سیاسەتێکە، هەموو ڕێگەکان بەرەو ئەمەریکا دەبەنەوە و هەموو ئاوەکان بە ئاشی ئەمەریکادا دەکەن و هەموو هزر و نەریت و فەرهەنگەکان دەکەنە قوربانی هزر و نەریت و فەرهەنگی"بێهزری و بێنەریتی و بێفەرهەنگی" ئەمەریکا و کلیلی مێشک و بیرکردنەوەی هەموو مرۆڤایەتی دەدەنە دەست ئەمەریکا و ئیدی ئەمەریکا لەبری هەموو جیهان و

دانیشتووانی جیهان دەهزرێت. هێنانە گۆڕێی باسی"ڕۆژهەڵاتی ناوینی نوێ" و "ڕۆژهەڵاتی ناوینی گەورە" لە لایەن ئەمەریکاوە و نەخشەدانان بۆ گۆڕینی نەخشەی خۆرهەڵاتی ناوین، کە هەر دەوڵەتگەلی کۆڵۆنیال بۆ خۆیان دایانناوە و لابردنی دەسەڵاتدارانێک، کە هەر کۆڵۆنیالیستان بۆ خۆیان دایانناون و دانانی دەسەڵاتدارانێکی دیکە بە ئارەزووی خۆیان، هەموو ئەمانە دەکەونە چوارچێوەی نەخشەی پاراستنی بەرژەوەندەکانی ئەمەریکا و دەستبەسەرداگرتنی جیهان لە لایەن ئەمەریکاوە و ئەمەریکایاندنی جیهان. ئەمەریکا ڕۆڵی پۆلیسی جیهانی دەبینێت و تەواوی دەسەڵاتدارانی جیهان، ژمارەیەکی یەکجار کەمی لێ دەرچێت، وەک کاسترۆ و چافێز و مۆرالێس و ئەوانەی ئێران و حەسەن نەسروڵڵایەک، ئیدی سەرجەم چەپڵەی بۆ لێ دەدەن و بۆی دەخەنن. ئەگەر وا نییە، ئەمەریکا چی داوە لەوەی سووریا، ئێران، لیبیا، کووبا، بۆلیڤیا یا هەر قوژبنێکی ئەم جیهانە چۆن بەڕێوە دەچێت! ئەمەریکا بۆچی تورکیا، ئیسرائیل، مسر، عەرەبستانی سعوودی، وڵاتانی عەرەبی کەنداو و ئەو وڵاتانەی، کە لەگەڵ ڕەوتی سیاسەتی خۆیدان، ئەوانە بۆ ناخاتە ژێر پرسیارەوە!

داکۆکی لە فلستین و فلستینی و لوبنان و حیزبوڵڵا و حەماس و ڕەخنەگرتن لە سیاسەتی ئیسرائیل و ئەمەریکا، لە لایەن کوردێکەوە، ناکاتە لەبیرکردنی ئەنفال و گازباران و کۆڕەو و کۆمەڵکوژیی کورد و وێرانکردنی کوردستان و هەرگیزیش ناکاتە لەبیرکردنی عەرەباندن و داگیرکردنی مووسڵ و کەرکووک و خانەقین و مەندەلی و کووت و تەواوی دەڤەرەکانی دیکەی کوردستان، هەموو کوردستان. وەها داکۆکییەکیش ناکاتە چاوپۆشین و لەبیرکردنی تاوانەکانی ڕێژیمی بەعس و سەددام حوسەین و کەمالیستانی تورکیا و ڕێژیمی سووریا و ئێران، لەهەمبەر گەلی کوردستان و پێداهەڵدان و بەباشەباسکردنی ئەوان. سیاسەتکار و دەسەڵاتدارانی کوردستان و تاریکبیرانی پاشکۆ و پاشاخوڕخۆری ئەوان، گەلی کوردستان و خاکی کوردستان و پرسی کوردیان کردووەتە پەیژەی ئەمەریکا و خۆیانیان کردووەتە داردەستی ئەمەریکا و هەنگاوێک ناهاوێژن ئەگەر هێندەی موویەک لە سیاسەتی ئەمەریکا جیاواز بێت و کارێک ناکەن ئەگەر ئەمەریکا قیچێک دڵی برەنجێ و شتێک ناڵێن ئەگەر بە دڵی ئەمەریکا نەبێت و ئەمەریکا نەهێنێتە خەنین و لە چوارچێوەی نەخشە و گوتاری ئەمەریکادا نەبێت. ئەوان نەک هەر ئەوە، بەڵکە تا ئەو ڕادەیەی، کە تورکیا و ئیسرائیل بە "دیموکراتی" بدەنە قەڵەم و پێیاندا هەڵدەن و بە سەرسووڕمانە باسیان بکەن، هەنگاو دەنێن و ڕێگە بە خۆیان دەدەن. ئەو کردەوە و دید و گوتارانە، ئەگەر بەخشەر و گەیێنەری یەک پەیام بن، ئەوە سووککردنی مرۆڤی کوردە و هیچی تر.

هەروەک چۆن ئازادی، سەربەخۆیی، ڕزگاری، سەربەستی، سەرفرازی، لە تەواوی جیهاندا و لەکن هەموو مرۆڤی ئەم گۆی زەوییە، یەک واتایان هەیە و یەک شت دەگەیەنن و هەڵگری یەک پەیامن و یەک چێژ دەبەخشن و لەتلەت ناکرێن و

دابەش ناكرێن، هەر بەو جۆرەیش داگیركاری، ستەم، چەوساندنەوە، چەپاندن، سەركوتكردن، برسیكردن، ڕاگواستن، كۆچپێكردن، لە تەواوی جیهاندا و لەكن هەموو مرۆڤی ئەم گۆی زەوییە، یەك واتایان هەیە و یەك شت دەگەیەنن و هەڵگری یەك پەیامن و یەك جۆرە ئازار و ناخۆشی دەبەخشن و لەتلەت ناكرێن و دابەش ناكرێن. وەدەستهێنانی ئازادی و ڕزگاربوونی گەلان و وڵاتانی ماندێلا و كاسترۆ و هۆ شی مینە و ئەلجەزائیر و كوردستان و هەر شوێنێكی دیكەی ئەم جیهانە، لە ئەپارتاید و باتیستا و كۆڵۆنیالیزمی ئەمەریكا و كۆڵۆنیالیزمی فرانسا و داگیركارانی كوردستان و...، یەك واتایان هەیە و هەرگیز دابەش ناكرێن، هەر بەوجۆرەیش ئەنفال و گازباران و كۆڕەو و قڕانی كورد و هۆڵۆكوستی جوولەكە و لەنێوبردنی ئیندیان و ڕەشپێستان و ئەتۆمبارانی هیرۆشیما و كوشتنی خەڵكی ڤییێتنام و ئەلجەزائیر و ئەوەی ئەمڕۆ لە فلستین و لوبناندا و سبەینێ لە عەردەكی دیكە ڕوودەدات، ئەگەر مرۆڤ خۆ لە بازنەی كۆبیركردنەوە و گەلەپڕۆپاگەندەی ئەمەریكا و هاوڕایانی دەرباز كات و بترازێنێت و خۆ لەو كۆتانە ڕەها كات و بە چاوێكی ڕوونەوە لە میدیاكانی كوردستان و كوردی خۆیشمان بنۆڕێت و ڕووداوەكان بە مێشكی خۆی بخوێنێتەوە، هیچیان لە یەكتر جودا ناكرێنەوە و دابەش ناكرێن و هەموو هەر دەكەونە چوارچێوەی تاوانی دژ بە مرۆڤەوە و ناكرێ مرۆڤ خۆیان لێ بێدەنگ بكات.

2006-8-1